

ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ ΑΡΜΟΝΙΑ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
12-4-2021
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ:ΕΠΤΑ (7)

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἔν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τούς πολίτας πειθοῖ τε καί ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας ἦν ἄν ἕκαστοι τό κοινόν δυνατοί ὧσιν ὠφελεῖν καί αὐτός ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῆ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτός αὐτοῖς ἐπὶ τόν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρῆ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τούς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν ποτέρον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· ἕκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν ποτέρον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινας)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

A.1. «΄ίνα καταχρηῆται αὐτός αὐτοῖς ἐπὶ τόν σύνδεσμον τῆς πόλεως»: Να γράψετε σε ποιους ὀρους του κειμένου αναφέρονται οι αντωνυμίες της παραπάνω πρότασης;(μονάδες 4)

A.2. Να χαρακτηρίσετε το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων ως σωστό ή λανθασμένο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του κειμένου B που την επιβεβαιώνουν. (μονάδες 6)

1.Ο Αριστοτέλης επισημαίνει ότι η έρευνα για την παιδεία δεν διευκολύνεται από την παρατήρηση της τότε παρεχόμενης εκπαίδευσης.

2.Ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι οι νέοι πρέπει να μαθαίνουν από τα απαραίτητα τα πιο χρήσιμα.

3.Ο Αριστοτέλης υπογραμμίζει ότι ορισμένες γνώσεις μπορούν να επιφέρουν καταστροφικό αποτέλεσμα στην ηθική καλλιέργεια τού ατόμου.

Μονάδες 10

B1. Και στον Πλάτωνα και στον Αριστοτέλη η εξασφάλιση της συνοχής και της ευημερίας της πόλεως είναι ένα ζήτημα που κατέχει κεντρική θέση στην πολιτική τους φιλοσοφία. Με ποιον τρόπο, σύμφωνα και με τα δύο κείμενα, μπορεί ο νόμος να συμβάλλει στην επίτευξη του παραπάνω στόχου;

Μονάδες 10

B2. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτὰ πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους : Ο Αριστοτέλης αναφέρεται στις διαφορετικές απόψεις που υπήρχαν στην εποχή του σχετικά με τον στόχο και το περιεχόμενο της παιδείας. Ποιες ήταν οι απόψεις αυτές και πώς αντιμετωπίζονται από τον φιλόσοφο;

Μονάδες 10

B3. Οι παρακάτω προτάσεις που σας δίνονται περιέχουν κάποιο λάθος. Αφού το βρείτε, να γράψετε ξανά τις προτάσεις ώστε το περιεχόμενό τους να είναι σωστό.

1. Ο Πλάτωνας καταγόταν από οικογένεια τεχνιτών.
2. Η συγγραφή της Πολιτείας ολοκληρώθηκε πριν από τον θάνατο του Σωκράτη.
3. Ο διάλογος Πολιτεία διεξάγεται στο σπίτι του Καλλία.
4. Κατά τον Πλάτωνα το μέρος της ψυχής που ηγεμονεύει είναι το θυμοειδές.
5. Ο Κέφαλος στην Πολιτεία εκφράζει την άποψη ότι η δικαιοσύνη αποτελεί μια υποκριτική κοινωνική σύμβαση.
6. Η κατώτερη τάξη στην Πολιτεία δεν αποκλείεται από κανένα δικαίωμα.
7. Ο Αριστοτέλης, όταν έφτασε στην Αθήνα το 365 π.Χ., ήταν δεκαεφτά ετών.
8. Ο Αριστοτέλης στην Αθήνα δίδαξε μόνο στην Ακαδημία.
9. Ο Αριστοτέλης έγραψε τα Ηθικά Νικομάχεια την περίοδο που βρισκόταν στη Μακεδονία και είχε αναλάβει την αγωγή του Αλέξανδρου.
10. Ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι η ευδαιμονία είναι μία ψυχική κατάσταση, η οποία επιτυγχάνεται όταν ο άνθρωπος αποκτήσει την αρετή.

Μονάδες 10

B4. Να συμπληρώσετε τα κενά των ακόλουθων προτάσεων με κάποια λέξη ετυμολογικά συγγενή με αυτήν που σας δίνεται στην παρένθεση, απλή ή σύνθετη.

- Η απώλεια των εγγράφων ήταν μια ενέργεια .....(σκέψις) και καθόλου τυχαία .
- Στη Βουλή θα συζητηθεί το σκάνδαλο των παράνομων..... (εΐληφε) δημοσίων υπαλλήλων.
- Προτίμησαν τον..... (διαφέρονται) δρόμο για να αποφύγουν την κίνηση .
- Η επιτροπή θέλει να εμποδίσει την ταχεία ανέγερση του πολυκαταστήματος και γι' αυτό .....(άπεργάζονται) συστηματικά.

- Οι σχέσεις τους αποκαταστάθηκαν μετά την ..... (έλευθέρων) αρκετού χρόνου.

Μονάδες 10

B5. Να συγκρίνετε την άποψη του Αριστοτέλη σχετικά με τον χαρακτήρα και τον στόχο της παιδείας με τις απόψεις που εκφράζει ένας ανώνυμος Αθηναίος στο παρακάτω απόσπασμα από τους Νόμους του Πλάτωνα.

Μονάδες 10

Πλάτων, Νόμοι, 643e – 644b

ΑΘΗΝΑΙΟΣ: Ας μην αφήσουμε λοιπόν, χωρίς ορισμό το θέμα, τι ονομάζουμε παιδεία. Τώρα δηλαδή κατακρίνοντας και επαινώντας την ανατροφή του καθενός λέμε ότι ένας από μας είναι μορφωμένος. Ο άλλος ότι είναι αμόρφωτος κάποτε και στο εμπόριο και στη ναυτιλία και λέμε τα ίδια για πολλούς όμοιους ανθρώπους που είναι πολύ καλά μορφωμένοι. Γιατί, έχω τη γνώμη, ότι ο λόγος μας δεν έχει καμιά σχέση μ' εκείνους που θεωρούν τα παραπάνω εκπαίδευση. Παιδεία είναι εκείνη που γυμνάζει τον άνθρωπο από την παιδική ηλικία στην αρετή και του εμπνέει σφοδρή επιθυμία να την αγαπήσει και να γίνει τέλειος πολίτης, που να ξέρει να κυβερνά και να υπακούει στους νόμους σύμφωνα με το πνεύμα της δικαιοσύνης. Αυτό το είδος της ανατροφής καθορίζει, όπως μου φαίνεται, ο λόγος μας και τώρα μονάχα αυτήν θέλει να ονομάσει παιδεία. Εκείνην που βάζει στόχο της τα χρώματα ή εκείνην που αποβλέπει στην απόκτηση πολιτικής δυνάμεως ή κανένα άλλο είδος σοφίας, χωρίς σύνεση και δικαιοσύνη, τη θεωρεί βάνανυση και ανελεύθερη και τελείως ανάξια να ονομάζεται παιδεία. Εμείς όμως ας μη διαφωνούμε μεταξύ μας για τις λέξεις, αλλά ας μείνουμε σταθεροί στο λόγο που παραδεχόμαστε, ότι δηλαδή εκείνοι που έχουν πάρει σωστή μόρφωση γίνονται σχεδόν ενάρετοι και ότι δεν πρέπει να περιφρονούμε καθόλου την παιδεία γιατί έρχεται πρώτη στους τελειότερους ανθρώπους από όλα τα αγαθά. Κι αν κάποτε μας ξεφεύγει, είναι δυνατό να την επαναφέρουμε στη θέση της, κι αυτόν τον αγώνα πρέπει να κάνει πάντοτε κάθε άνθρωπος όσο μπορεί σ' όλη του τη ζωή.

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λουκιανός, Πατρίδος ἐγκώμιον, 10-12

Ο Λουκιανός στο έργο του *Πατρίδος ἐγκώμιον* πλέκει το εγκώμιο της πατρίδας, από την οποία τίποτα δε θεωρεί πιο σημαντικό.

Ὅσον δέ τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς τὰς πατρίδας μέτεστιν τοῖς ὡς ἀληθῶς γνησίοις πολίταις μάθοι τις ἂν ἐκ τῶν αὐτοχθόνων · οἱ μὲν γὰρ ἐπήλυδες καθάπερ νόθοι ῥαδίας ποιοῦνται τὰς μεταναστάσεις, τό μὲν τῆς πατρίδος ὄνομα μήτε εἰδότες μήτε στέργοντες, ἠγούμενοι δ' ἅπανταχοῦ τῶν ἐπιτηδείων εὐπορήσειν, μέτρον ευδαιμονίας τὰς τῆς γαστροῦς ἡδονὰς τιθέμενοι. Οἷς δέ καὶ μήτηρ ἢ πατρίς, ἀγαπῶσι τὴν γῆν ἐφ' ἧς ἐγένοντο καὶ ἐτρέφησαν, κἂν ὀλίγην ἔχωσι, κἂν τραχεῖαν καὶ λεπτόγεων · κἂν ἀπορῶσι τῆς γῆς ἐπαινέσαι τὴν ἀρετὴν, τῶν γε ὑπὲρ τῆς πατρίδος οὐκ ἀπορήσουσι ἐγκωμίων. Ἀλλὰ κἂν ἴδωσιν ἑτέρους σεμνυνομένους πεδίοις ἀνειμένους καὶ λειμῶσι φυτοῖς παντοδαποῖς διειλημμένους, καὶ αὐτοὶ τῶν τῆς πατρίδος ἐγκωμίων οὐκ ἐπιλανθάνονται, τὴν δέ ἵπποτρόφον ὑπερορῶντες τὴν κουροτρόφον ἐπαινοῦσι. Καὶ σπεύδει τις εἰς τὴν πατρίδα, κἂν νησιώτης ᾖ, κἂν παρ' ἄλλοις ευδαιμονεῖν δύνηται, καὶ διδομένην ἀθανασίαν οὐ προσήσεται, προτιμῶν τὸν ἐπὶ τῆς πατρίδος τάφον, καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῷ καπνὸς λαμπρότερος ὀφθήσεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός. Οὕτω δέ ἄρα τίμιον εἶναι δοκεῖ παρά πᾶσιν ἢ πατρίς, ὥστε καὶ τοὺς πανταχοῦ νομοθέτας ἴδοι τις ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασιν ὡς χαλεπωτάτην ἐπιβεβληκότας τὴν φυγὴν τιμωρίαν.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

σεμνύνομαι= περηφανεύομαι

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «Οἷς δέ καί μήτηρ ἢ πατρίς... τῶν τῆς πατρίδος ἐγκωμίων οὐκ ἐπιλανθάνονται».

Μονάδες 10

Γ2. Να παρουσιάσετε, στηριζόμενοι στο παραπάνω απόσπασμα, τα στοιχεία που μαρτυρούν την αγάπη των ανθρώπων για την πατρίδα τους.

Μονάδες 10

Γ3.α.οἱ ἐπήλυδες, τῆς γαστρός, λειμῶσι : Να μεταφέρετε τους παραπάνω τύπους στην ονομαστική του ενικού αριθμού.(μονάδες 3)

Γ3.β.«κᾶν τραχεῖαν καί λεπτόγεων»: Να γράψετε τη γενική ενικού των επιθέτων στο αρσενικό γένος.(μονάδες 2)

Γ3.γ.Να μεταφέρετε τα ρήματα που δίνονται στον παρατατικό: μέτεστιν, δύνηται, ὀφθήσεται.(μονάδες 3)

Γ3.δ. «Καί σπεύδει τις εἰς τήν πατρίδα, κᾶν νησιώτης ἤ, κᾶν παρ' ἄλλοις εὐδαιμονεῖν δύνηται, καί διδομένην ἀθανασίαν οὐ προσήσεται, προτιμῶν τόν ἐπί τῆς πατρίδος τάφον»:Να μετατρέψετε τις μετοχές στο δεύτερο ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του ενεστώτα στη φωνή που βρίσκονται.(μονάδες 2)

Μονάδες 10

Γ4.α.«Ὅσον δέ τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς τὰς πατρίδας μέτεστιν τοῖς ὡς ἀληθῶς γνησίοις πολίταις»:

1. Να αναγνωρίσετε το είδος και τον συντακτικό ρόλο της δευτερεύουσας πρότασης.(μονάδες 2)
2. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους υπογραμμισμένους ὀρους.(μονάδες 2)

Γ4.β. «κἄν ἀπορῶσι τῆς γῆς ἐπαινέσαι τὴν ἀρετὴν» «ὥστε καὶ τοὺς πανταχοῦ νομοθέτας ἴδοι τις ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασιν ὡς χαλεπωτάτην ἐπιβεβληκότας τὴν φυγὴν τιμωρίαν»: Να αιτιολογήσετε την ἔγκλιση με την οποία εκφέρονται οι παραπάνω προτάσεις. (μονάδες 3)

Γ4.γ. «Ἄλλὰ κἄν ἴδωσιν ἐτέρους σεμνυνομένους πεδίοις ἀνειμένοις καὶ λειμῶσι φυτοῖς παντοδαποῖς διειλημμένοις»: Να αναλύσετε τη μετοχή που εξαρτάται από το ρήμα ἴδωσι στο αντίστοιχο εἶδος δευτερεύουσας πρότασης. (μονάδες 3)

Μονάδες 10

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΚΑΡΑΒΑ ΔΗΜΗΤΡΑ

ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

Πολύτροπη
Αρμενία